

Sygn. akt: II S 405/19

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2019 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny - Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Oleksiak (sprawozdawca)

Sędziowie: SO Liliana Kaltenbek

SO Paweł Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2019 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi G. P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie Sądu Rejonowego w Oświęcimiu sygn. akt I Ns 585/90

przy uczestnictwie Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w Oświęcimiu

postanawia:

1. stwierdzić, że w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Oświęcimiu sygn. akt I Ns 585/90, nastąpiła przewlekłość postępowania,
2. przyznać G. P. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Oświęcimiu kwotę 6.000 (słownie: sześć tysięcy złotych);
3. polecić Sądowi Rejonowemu w Oświęcimiu podjęcie czynności w sprawie w terminie 14 dni,
4. w pozostałym zakresie skargę oddalić,
5. polecić Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w Krakowie w Krakowie zwrot na rzecz skarżącej kwoty 200 (dwieście) złotych tytułem uiszczonej opłaty od skargi.

SSO Liliana Kaltenbek SSO Katarzyna Oleksiak SSO Paweł Szewczyk

UZASADNIENIE

W skardze z dnia 14 lutego 2019 roku, złożonej w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. nr 179, poz. 1843), skarżąca G. P. domagała się stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w Oświęcimiu w sprawie pod sygnaturą I Ns 585/90 doszło do przewlekłości postępowania, a ponadto wniosła o bezzwłoczne rozpoznanie i zakończenie sprawy wraz z uprzednim rozpoznaniem zażalenia S. K. na postanowienie z dnia 6 marca 2003 roku oraz wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Oświęcimiu kwoty 20.000 zł na podstawie art. 12 ust. 4 w/w ustawy.

W uzasadnieniu skargi skarżąca wskazała, że w sprawie I Ns 585/90 przewlekłość postępowania jest oczywista, długotrwała i powoduje krzywdę psychiczną i moralną. Trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Przewlekłość postępowania wynika m.in. z

długotrwałego nie podejmowania czynności procesowych, których Sąd długo nie podejmował, np. ustalenie kręgu uczestników postępowania i wezwanie ich do udziału w sprawie (art. 510 k.p.c.) na co wskazał Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy w postanowieniu z dnia 18 sierpnia 2017 roku, sygn. akt II Cz 1522/17. Tymczasem sprawa jest oczywista i powinna być bez zbędnej zwłoki załatwiona zgodnie z przepisami szczególnymi o dziedziczeniu gospodarstw rolnych obowiązujących w dniu śmierci spadkodawcy

Wezwany do udziału w sprawie Skarb Państwa – Prezes Sądu Rejonowego w Oświęcimiu zgłaszając swój udział w sprawie, przedstawił tok podejmowanych w sprawie czynności i w konkluzji wniósł o odrzucenie skargi, ewentualnie o jej oddalenie.

Uzasadniając swoje stanowisko, Skarb Państwa przywołał treść art. 6 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2018 r. poz. 75), wskazując, że skarżąca G. P., poza ogólnym stwierdzeniem, iż postępowanie sądowe w sprawie I Ns 585/90 trwa zbyt długo, nie formułuje konkretnych zarzutów wskazujących na przewlekłość postępowania sądowego, zatem z tej przyczyny skarga powinna zostać odrzucona. Jedynym konkretnym zarzutem skargi jest brak rozpoznania zażalenia S. K. z dnia 25.03.2003 r., jednakże skarga w tej części dotyczy innej sprawy zarejestrowanej w Sądzie Rejonowy w Oświęcimiu pod sygn. I Ns 821/89. Co więcej postanowieniem z dnia 15.01.2019 r. wydanym w sprawie I Ns 821/89 Sąd uchylił postanowienie z dnia 08.01.2013 r. w przedmiocie stwierdzenia prawomocności postanowienia z dnia 06.03.2003 r. i zawiesił postępowanie między instancyjne wywołane zażaleniem S. K. z dnia 25.03.2003 r. na postanowienie z dnia 06.03.2003 r., a to z uwagi na to, że S. K. zmarł w dniu 24.09.2018 r. Z ostrożności Sąd Rejonowy w Oświęcimiu wskazał, że wnosi o oddalenie skargi z uwagi na jej bezzasadność. W sprawie, której dotyczy skarga, najistotniejszym problemem jest ustalenie następców prawnych A. K.. Sąd wielokrotnie wzywał uczestników postępowania do wykonania czynności mających na celu ustalenie kręgu tych spadkobierców. Uczestnicy jednak nie realizowali wezwań Sądu. Postępowanie było z tego powodu kilkakrotnie zawieszane. Sąd z urzędu podejmował czynności mające na celu ustalenie następców prawnych A. K., jednak nie przyniosły one rezultatu. Na czas rozpoznania sprawy, nie miały wpływu zaniechania Sądu czy też wadliwe działania, które mogłyby doprowadzić do jego przewlekłości, zatem skarga jest bezzasadna. W dniu 29.11.2018 r. sędzia referent złożył pisemne oświadczenie o wyłączeniu się od rozpoznania sprawy I Ns 585/90. Jednocześnie w związku z powyższym wydano zarządzenie o zebraniu od sędziów Sądu Rejonowego w Oświęcimiu oświadczeń w przedmiocie wyłączenia od nin. sprawy lub też informacji, że oświadczeń takich nie składają.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie należy stwierdzić, że zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy, skarga powinna, poza spełnieniem wymagań przewidzianych dla pisma procesowego i żądania stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie, której skarga dotyczy, zawierać przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie. „Przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie”, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy, oznacza wskazanie czasu trwania postępowania świadczącego o wystąpieniu przewlekłości, jak również konkretnych czynności procesowych, których sąd nie podjął lub dokonał wadliwie, powodując w ten sposób nieuzasadnioną zwłokę w postępowaniu. Obowiązkiem skarżącego jest wskazanie konkretnych czynności procesowych, których sąd nie podjął lub dokonał wadliwie, powodując w ten sposób nieuzasadnioną zwłokę w postępowaniu (zob. ostatnio postanowienie Sądu Najwyższego z 7 marca 2017r., III SPP 6/17, niepublikowane). Skarżąca w niniejszej sprawie podnosi zarzut przewlekłości postępowania przed Sądem Rejonowym, wskazując, że przewlekłość ta wynika m.in. z długotrwałego nie podejmowania czynności procesowych, których Sąd długo nie podejmował, np. ustalenie kręgu uczestników postępowania i wezwanie ich do udziału w sprawie (art. 510 k.p.c.) na co wskazał Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy w postanowieniu z dnia 18 sierpnia 2017 roku, sygn. akt II Cz 1522/17. Tym samym wskazała ona konkretną czynność procesową, której nie podjął Sąd Rejonowy, a mianowicie niezasadne zawieszenie postępowania. Nie ma zatem podstaw do odrzucenia skargi na podstawie art. 9 ustawy.

W dalszej kolejności wskazać należy, że skarga o stwierdzenie, że w postępowaniu przed sądem nastąpiła przewlekłość postępowania może być uwzględniona, jeżeli są podstawy do przyjęcia, że na skutek działania lub bezczynności sądu naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (vide art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki - Dz. U. Nr 179, poz. 1843 z późn. zm.). Stosownie do art. 2 ust. 1 ustawy strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). W myśl ust. 2 tego przepisu dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Konieczne jest więc ustalenie, że wystąpiła zwłoka w postępowaniu sądowym oraz że zwłoka w postępowaniu sądowym jest nieuzasadniona. O nieuzasadnionej zwłoce można mówić wówczas, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne, uwzględniając ocenę terminowości i prawidłowości czynności sądowych, ale także zachowań stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Ocena ta nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznania wszystkich spraw wniesionych do sądu bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach.

Należy wskazać, że omawiana ustawa weszła w życie z dniem 17 września 2004 r. Ustawę tę stosuje się do przewlekłości postępowania istniejącej w dniu wejścia jej w życie oraz gdy prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone w konsekwencji działań lub bezczynności sądu, które wystąpiły przed dniem jej wejścia w życie i przewlekłość powstała wskutek tych działań, a bezczynność ta trwa w dniu wejścia w życie ustawy (vide postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 3 kwietnia 2009 r., sygn. akt I OPP 25/09, orzeczenia.nsa.gov.pl).

Ustalenie zaistnienia przewlekłości postępowania nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur. Przewlekłość jest bowiem pojęciem, które oznacza, że jakieś zdarzenia czy stany są nadmiernie rozciągnięte w czasie, rozwleczone i przedłużają się. Jest to, co oczywiste, pojęcie względne, a zatem zawsze musi być odnoszone do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki, o jakim mowa w ustawie z 17 czerwca 2004 r. (vide postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 maja 2005 r., sygn. akt II S 26/05, LEX nr 151808).

Skoro pojęcie przewlekłości postępowania nie jest zależne wprost od długości toczącego się postępowania, to tym samym nie można dokonywać ocen wyłącznie przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia danego środka prawnego do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Zauważyć też trzeba, że fakt korzystania przez strony postępowania z przysługujących im uprawnień procesowych może wiązać się z koniecznością podejmowania dodatkowych działań sądów (np. rozpoznanie zażaleń lub składanych w toku postępowania wniosków), które również mają wpływ na wydłużenie się czasu trwania postępowania, co samo w sobie żadną miarą nie może być uznane za bezczynność sądu, a jedynie jest oczywistą konsekwencją wykorzystywania przez strony określonych instrumentów prawnych (vide postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 9 lutego 2005 r., sygn. akt II S 5/05; KZS

2005/7-8/155). Jednakże należy mieć na uwadze prawidłowość podjętych w postępowaniu działań, a zwłaszcza to, czy błędne postępowanie sądu nie przyczyniło się do nadmiernego przedłużenia postępowania w sprawie (vide postanowienie Sądu Najwyższego z 29 listopada 2004 r., sygn. akt III SPP 48/04; OSNP 2005 Nr 5, poz. 75).

Odnosząc powyższe uwagi do skargi G. P. na przewlekłość postępowania przed Sądem Rejonowym w Oświęcimiu w sprawie pod sygnaturą I Ns 585/90, Sąd Okręgowy wskazuje, że kwestią pozostającą w niniejszej sprawie poza sporem jest okoliczność, że w okresie od dnia 30 maja 2006 roku, do dnia 18 sierpnia 2017 r., Sąd I instancji nie podejmował żadnych czynności procesowych mających na celu merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy. Owa bezczynność była konsekwencją postanowienia wydanego w dniu 30 maja 2006 roku o zawieszeniu postępowania. W tej sytuacji jawi się jako zasadnicze pytanie, czy tego rodzaju bezczynność sądu w ogóle może być uznana za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez uzasadnionej zwłoki w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy.

Odpowiadając na powyższe pytanie przede wszystkim trzeba zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego sformułowano tezę, że przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość postępowania niedopuszczalna jest merytoryczna ocena rozstrzygnięć sądu (por. uchwała Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2008 r., III SPZP 2/07, OSNP 2009 nr 5- 6, poz. 85). Nadto, Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 sierpnia 2007 r., III SPP 33/07 (OSNP 2008 nr 21 - 22, poz. 337) sformułował pogląd, zgodnie z którym, w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie można sądowi zalecić podjęcia postępowania zawieszono na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd Najwyższy stwierdził w uzasadnieniu tego orzeczenia także, że zakaz ten jest stanowczy i wyraźnie określa granicę dopuszczalnej ingerencji w prowadzone postępowanie, podczas gdy granica ta wynika z określonej w art. 178 ust. 1 Konstytucji RP niezawisłości sędziów w rozstrzyganiu spraw (również art. 45 Konstytucji RP). Jak zauważa nadto Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 września 2013r., III SPP 167/13, LEX nr 1555669, Sąd rozpoznający skargę nie jest quasi sądem apelacyjnym, który wchodziłby w meritum sprawy. Nie zajmuje się oceną prawidłowości wykładni i stosowania prawa w danej sprawie. Jeżeli więc określona procedura nie przewiduje kontroli instancyjnej orzeczenia w sprawie głównej, to tym bardziej utrudnione jest przeprowadzenie prawidłowości jego oceny w trybie przewidzianym ustawą o skardze (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 119/05, OSNP 2006 nr 9 - 10, poz. 166; z dnia 6 stycznia 2006 r., I S 167/05, OSNP 2006 nr 23 - 24, poz. 375).

Odnosząc powyższe uwagi do ustalonego w sprawie stanu faktycznego Sąd Okręgowy wskazuje, że wobec wydania przez tutejszy Sąd w dniu 18 sierpnia 2017 roku postanowienia o uchyleniu postanowienia Sądu Rejonowego w Oświęcimiu z dnia 15 czerwca 2006 r., sygn. akt I Ns 585/90 o zawieszeniu postępowania, Sąd rozpoznając niniejszą skargę nie dokonuje merytorycznej oceny rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Oświęcimiu z dnia 30 maja 2006 roku, albowiem kwesta ta został już przesądzona w innym postępowaniu. W obecnym postępowaniu Sąd Okręgowy obowiązany był zatem jedynie do rozstrzygnięcia czy wadliwe zawieszenia postępowania przez Sąd Rejonowy, i co za tym idzie spoczywanie sprawy przez okres ponad 10 lat nosiło cechy przewlekłości. Udzielając odpowiedzi na tak postawione pytanie Sąd Okręgowy uznał, że wobec rozstrzygnięcia tutejszego Sądu wydanego pod sygnaturą akt II Cz 1522/17, Sąd wydając postanowienie o zawieszeniu postępowania w dniu 30 maja 2006 r. w sposób nieuzasadniony przedłużył trwające postępowanie. Nadto zauważyć należy, iż mimo zwrotu w dniu 31 sierpnia 2017 roku akt sprawy przez Sąd Okręgowy po rozpoznaniu zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania, w sprawie nie zostały podjęte czynności w zakresie dotyczącym ustalenia następów prawnych A. K., a to zgodnie z zaleceniami wskazanym w postanowieniu Sądu Okręgowego z dnia 18 sierpnia 2017 roku.

Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji, na podstawie art. 12 ust. 2 powołanej ustawy, zgodnie z którym uwzględniając skargę, sąd stwierdza, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania.

Stosownie do treści art. 12 ust. 4 powołanej ustawy uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 do 20.000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania

postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Mając na uwadze czas niezasadnego zawieszenia postępowania oraz brak czynności po wydaniu postanowienia z dnia 18 sierpnia 2017 roku Sąd Okręgowy uznał, że kwota 6.000 zł będzie odpowiednią dla zrekompensowania skarżącej naruszenia jej praw. Jednocześnie na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy, wydano zalecenia Sądowi Rejonowemu co do podjęcia czynności w sprawie. W kwestii zaś wniosku skarżącej o rozpoznanie zażalenia S. K. z dnia 25.03.2003 r., wskazać należy, że skarga w tej części dotyczy innej sprawy zarejestrowanej w Sądzie pod sygn. I Ns 821/89, a zatem Sąd nie mógł w ramach badania przewlekłości w sprawie I Ns 585/90, wydawać żadnych poleceń w innej, aniżeli objętej skargą sprawie..

Wobec uwzględnienia skargi zwrotowi na rzecz skarżącej, w trybie art. 17 ust. 3 ustawy, podlegała uiszczona tytułem opłaty od skargi kwota 200 zł.

SSO Liliana Kaltenbek SSO Katarzyna Oleksiak SSO Paweł Szewczyk